

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

„tutus ad eum erat Christus, non quod opus esset, sed
„ut hanc eius fidem probaret. Quare hoc p. asertim no-
„mine ipsam commendat, quod acquiescat in nudo
„verbo.]

Hic si necessario B. Virginem excipit, in qua Chri-
stus maiorem fidem inuenit, cur non eandem à con-
ditione peccati contrahendi, à concupiscentia pari
modo excipiendam indicat?

VERSVS 11.

*Dico autem vobis, quod multi ab o-
riente & occidente venient, & re-
cumbent cum Abraham & Isaac,
& Iacob in regno caelorum.*

QUESTIO I.

An Ecclesie vniuersitas hinc probetur?

Ecclesia v-
niuersalis.

Nec nouum aut inusitatum aliquid à nobis agitur,
cum hinc Ecclesiae multitudinem, & catholicam
diffusionem probamus. Augustinus contra Donati-
stas frequentissime ex hoc loco iam olim tractauit, ut
ostenderet, non in solo Africæ angulo Ecclesiam esse.
Vide Sermonem 6. de verb. Domini.

VERSVS 12.

*Filii autem regni euicientur in tene-
bras exteriores.*

QUESTIO I.

Qui filii regni, & tenebrae exteriores?

§. 1. Filios regni appellat eos, qui ad regnum vocati,
promissionem habuerunt, quibus omnia ita
collata sunt, ut per ipsos solos steterit, cur depelleren-
tur, eorum videbatur hereditas Rom. 9. 4. quorum ad-
optio filiorum, & gloria & Testamentum. Vbi ergo
peregrini ἀνακληθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ, siue ut legunt
Chryl. & Euthym. ἐν τοῖς καλοῖς ἀβραάμ, in sinibus
Abraham. Ineptè omnino filios regis Castalio ap-
pellat.

Tenebrae
exteriores.

§. 2. Tenebrae exteriores luci internae & domesticae,
quae in coenaculo conuiuentium erat, opponitur.
Nulla ergo extra regnum illud lux est, sed tenebrae ex-
teriores, nihil solati, nihil non plenum supplicii.

§. 3. Stridor dentium est dolentium, & indignan-
tium, & dolores utique molire conantium, sed ir-
rito conatu, sanctia seipsam puniente. Similitudo
sumpta ex carnatione, in qua facies & lumina collu-
cent; foris omnia tenebris inhorrescunt. Insignis lo-
cus contra atheos & irrisores, qui sarcasmos in piete-
tem exercitos, tam horribili dentium concussu luent.

QUESTIO II.

*An hinc atheismus de duobus principijs
refutetur?*

Marcion A-
brahamum
& patriar-
chas da-
mnabat.

§. 1. Irenaeus aduersus Haereses lib. cap. 18. Deum
Abrahami & Patriarcharum vnum eundemque
cum Deo noui Testamenti hinc probat. Vnus autem &
Marcion, & qui ab eo, expellentes ab hereditate Abraham, cui
Spiritus per multos, iam autem & per Paulum testimonium
reddidit: Quoniam credidit Deo, & deputatum est ei ad ius-
ticiam: & Dominus primum quidem de lapidibus excitans fi-
lios eius, & faciens semen eius, quasi stellas caeli, dicens. Quoniam
venient ab oriente, & ab occidente, ab Aquilone, & Austro, &
recumbent cum Abraham, & Isaac & Iacob in regno caelorum.
Iterum dicens Iudeis: Cum videritis Abraham, & Isaac & Ia-
cob, & omnes Prophetas in regno Dei: vos autem proici foras.
Manifestum (est) ergo, quoniam qui contradicunt salutis eius,
& alterum prater eum, qui promissionem feceris Abraha, for-

mant Deum, extra regnum Dei sunt, & exheredes, sunt in
corruptela, frustrantes, & blasphemantes Deum, qui in ri-
gnum caelorum introducit Abraham, & semen eius, quod est
Ecclesia, per Christum Iesum, cui & adoptio redditur, & heredi-
tatis quae Abrahae promissa est.

§. 2. Eadem ratione Faustum Manichaeum, Deum
Patriarcharum, & ipsos Patriarchas accusantem con-
futat Augustinus. Disputatio eorum vtilis & audita
iucunda est.

[Faustus dixit: Scriptum est in Euangelio, quia mul-
ti venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum
Abraham, & Isaac & Iacob in regno caelorum. Vnde
ergo quare non accipitis Patriarchas? Absit nos quidem
cuiquam inuidere mortalium, quem Deus forte mise-
ratione respiciens sua, de perditione vnquam reduxe-
rit ad salutem: sed hoc sane nos eius esse iam clemen-
tiae ponimus, qui misertus sit non illius meriti, cuius
fuisse negare non possis, improbabilem vitam, ac per
hoc. Et Iudaeorum Patres Abraham scilicet, & Isaac &
Iacob, si est hoc pro certo de iisdem Christi testimo-
nium, quod adferis, quamquam fuerunt ipsi quidem
flagitiosissimi, ut fere Moyses indicat eorum prone-
pos, siue quis alius historiae huius conditor est, quae
dicitur Genesios, quicorum vires nobis odio omni,
fastidioque dignissimas scripsit: Sint tamen & ipsi iam
in regno caelorum; sint in loco, quem nec crediderant
vnquam, nec sperauerant, ut fere ex eorum liquido li-
bris apparet: dummodo tamen constet vobis etiam
consistentibus, longo intervallo de terra ac penali in-
ferorū custodia, ubi se vitae merito coercebant à Chri-
sto Domino nostro liberatos, per eius scilicet mysti-
cam passionem peruenire ad hoc ipsum potuisse, si
peruenerunt, quod scriptum de eis est. Cui responderet
Augustinus, quomodo in tuto miser? quomodo in
tuto, qui re Patriarchas odisse dicis impuros, & Deum
adhuc plangis impurum? Certe illis Patriarchis post
aduentum Saluatoris praestitam purificationem, & da-
tam beatam requiem concessisti: Deus autem vester
& post aduentum Saluatoris, adhuc iacet in tenebris,
adhuc flagitijs omnibus mergitur, adhuc in impurijs o-
mnibus volutatur: ita non solum vita illorum homi-
num melior erat Deo vestro, verum etiam mors ipsa
facilior. In quibus autem sedibus erant iusti, qui exie-
rant ex hac vita priusquam Christus in carne venisset,
& vtrum etiam ipsos ad aliquid melius passio Christi
translulerit, qui in eum venturum, passurum, resurre-
cturum, non tantum crediderant, verum etiam hoc
ipsam sicut oportebat, prophetico spiritu praenuntia-
uerant in scripturis sanctis indagandum est, si quo
modo ad liquidum indagari potest, non hic temeri-
tates opinantium confectandae quorundam homi-
num, necdum tam execrabilis haereseos peruersitate ni-
mis longe à veritate aberrantium.]

Nequiores illi sunt, qui hodie in Deum & ab sola-
tam ab eo indictam necessitatem omnia reiciunt, &
tamen soli sapere, soli religiosi sibi & reformati viden-
tur, quibus omnia τὸ μὴ καὶ αὐτὰ πείθονται, omnia in-
honestum honesta videntur.

VERSVS 14.

*Et cum venisset Iesus in domum Pe-
tri vidit socrum eius iacentem, &
febricitantem.*

QUESTIO I.

Vbi Petri socrus curata?

§. 1. Marcus 1. v. 39. Lucas 4. 38. Surgens autem Iesus
de Synagoga, introiit in domum Simonis. Mar-
cus 1. Et protinus egredientes de Synagoga venerunt in domum
Simonis.

Simoni & Andrea. Itaque non connectuntur debetis, quia hic Matthæus re-enset, sed quia illis tamen diebus facta sunt.

§. 2. Nati sunt è Bethsaida Ioan. 1. quæ erat vicina Capernaum; vel ergo utraque in vrbe domum habuerunt, vel e contrariis. Verum id perinde est. hoc difficile visum est: Petrum habere domum. Aterius Petrum omnia deseruisse negat, domum enim habuisse, neque enim vocationi domum repugnare. Alii quoque hæretici, cum Ch. istum sequerentur, rerum domesticarum administrationem aliis commississe volunt, ad eas autem rediisse, cum opportunum esset; atque adeo iam Petrum à prædicatione vacuum domum suam rediisse. Equidem quandoquidem constat Apostolos omnia à se deseruisse, ut se domino vñque abdicarent, quemadmodum & primos Christianos fecisse constat, non fuerit difficile dicere, quomodo domus hæc Petri nominetur, etsi dominus illius non fuerit tum Petrus dicitur Petrus, alii ita dicunt quod in ea conuerfari soleret. Nonnulli fuisse domum Socrus Petri, ideoque dici etiam Petri, quod ea velut sua, & vñs fuisset, & vtere- tur. Nec illane peregrinum videri debet; Socrus enim ut domi sue fugiens ministravit, id autem domi suæ matrōnæ facere solent, non alienæ. Alioquin domus Petri Bethsaida fuit, quæ exiguæ spacio Capernaum ab erat, proprie vero domus Petri dicitur, quæ aliquando eius fuerat. Ita villam Ciceronis, domum Neronis dicimus, à dominis non quibus iam possidentur, sed quorum aliquando fuerant. Quæ loquenditatio ita visitata est, ut multæ domus à mortuis dominis nomen retineant.

Multo melius & verius Daniel Tossanus suos frequenter arguens, domum in Capernaum vel conductam, vel paternam fuisse, & addit: Nec repugnat eos omnia reliquisse, ut infra dicitur cap. 19. Et tamen domum habuisse, quia forte propriam non fuit. De modo autem omnia relinquendi illo loco disputatur. Nam hic cum fuisset errat, & erroris agnitionem, soluendo sym- pylarum argumenta, insinuat.

QVÆSTIO II.

An Apostoli uxores habuerint?

Petrus Socrum habuit, uxorem igitur habuit. Infert Wolfgangus, non deseruit, ergo retinuit. Nam rem habuit, circumduxit. 1. Cor. 9. Ita de sententia suo loco dicam. sed etiam, Nec scortat illa erant, nec uxores, 1. Cor. 9. quemadmodum mulieres, quæ ex G. illa lecutæ Christo seruebant, nec Christi, nec Apostolorum uxores erant. Quod addit, certe Pontifici citius admittit scortationem vñs Apostolos quam legitimum matrimonium. Sed quare in promptu causæ, ut patrociniatur scortationi sua impudensissima.

Respondet: Hanc vñam esse ex vñtis Satanæ machinis, & d. m. nientis viperæ morfu acriorem calumniam, quæ rudes populi in demonis obsequio d. uent. Nos n. em. matrimonio, nec scortatione Apostolos vñs post vñtationem dicimus. Matrimonium sanctum dicimus: scortationem æternis supplicis de- legamus. anathema si quæ sit vel alienæ scortationi patrociniatur. Si Musculus ille v. l. pilum, non dico boni vñt, sed vel ingenui muris habet; vñm tractatorem Cathol. cum ostendat, qui scortationi patrociniatur. Uxores Apostolorum cum ipsi & Christo circummisse, nec scriptura dicit, nec vñs hæreticorum tam est impudens, ut hoc profectu. Verum ad alium locum hæc disputatio pertinet.

Ad (*) 22

Adami Conzen in Enang. Tom. 1.

QVÆSTIO III.

An hinc intercessio Sanctorum doceatur?

§. 1. Apud Lucam pro ea orant, ut ostendant vale- re mutuas inter nos preces aliorum pro aliis, nec minus id locum habet in amicis, cum Deo viu- entibus, quam adhuc in exilio degentibus. Wolfgang. Musculus miratur Catholicos, qui sanctos certos in certis morbis inuocant, quod eodem illi morbo laborarint.

Respondet: Non inuocari eos, quia eodem morbo laborarint, sed quia apud Christum intercedere possunt, & eius potentia nos liberare. Cur autem id fieri soleat in e. u. s. u. t. e. b. r. a. m. i. r. a. c. u. l. a. quæ hoc in genere per eos Deus præstitit. At cur non rogamus eum qui istos sanat? Imò eum rogamus & per nos ipsi. & per eius amicos: an Socrus Petri peccaret, si generum rogaret, ut pro se intercederet? Quicquid porro nobis obici solet, in febrientem illam torquei potest. Cur illi qui cum morbo aliquo, dum mortaliter viuere, collectati sunt, contra eum præcipue remedia orationum suarum præstent, experiri fideles, quam scrutari malunt. An promptius id agunt, quia quantum sit malum agnoscunt? & non ignari malorum miseris sui currere didicerunt? An hoc factum est, non quod omnia ab omnibus peti non soleant, sed quod fiden- tias eos orent, quos eisdem malis aliquando pressos meminere? An Deas suorum electorum, qui bus omnia cooperatur in bonum, etiam aduerfa, infirmi- tatesque honorare constituit? Nam cum voluerit pre- ciosam esse mortem sanctorum suorum in conspectu suo, quid mirum est, si morbos etiam doloresque eorum voluit esse salutare, ideoque preciosos nobis? Verum de consilio maiestatis æternæ mihi iudicium non sumo, de admirandis auxiliis omnium ætatum historia, atque adeo ipsa nunc templa, & sospitatis a- nathemata loquuntur. Causam autem, cur hæc, vel illa à sanctis certis petantur, esse miracula constat ex eo, quod docet experientia. Augustinus l. b. i. re tract. cap. 13. Suo tempore facta innumera testatur. Sed non sic accipiendum est, quod dixi, ut nunc in Christi nomine fieri miracula nulla credantur. Nam ego ipse quando istum ipsum librum scripsi ad Mediolanensem corpora martyrum in eadem ciuitate eorum illuminatum fuisse iam noueram, & alia non- nulla, qualia tam multa etiam istis temporibus sunt, ut nec omnia cognoscere, nec ea que cognoscimus, enumerare possimus. Itaque si à me queras, quare hæc ab illis & non ab aliis: item censeo Deo intendas; cur ille hæc per illos, & non illos efficiat. Mihi respondere prom- ptum est, quod in simili respondit Augustinus, cum accusatum & accusatorem ad sepulchrum S. Felicis mitteret, Ep. 137. Elegi, inquit, aliquid medium, ut certo placito se ambo constringerent ad locum sanctum se peregrinatos, ubi terribiliora opera Dei non sanam cuiusque conscientiam multo facilius aperirent, & ad confessionem vel poenitentiam vel timore compellerent. Ubique quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in Spiritu & veritate oportet adorari, ut in occulto exaudiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Verum tamen ad ista quæ hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium persequari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notum est sanctitas loci ubi beati Felicis Nolensis corpus conditum est, quo volui ut pergerent, quia inde nobis facilius fidelis usque scribi potest, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit prolatum. Nam & nos nouimus Mediolani apud memoriam sanctorum, ubi mirabiliter & terribiliter demones consistunt, furem quandam quia ad eum locum venerat, ut falsam vñdæ d. cipe- ret, compulsum fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat

reddere: nunquid non & Africa sanctorum martyrum corporibus plena est? Et tamen nusquam hic scimus talia fieri. Sicut enim quod Apostolus dicit; Non omnes sancti habent doctrinationum, nec omnes habent diuinationem spirituum; ita nec in omnibus memoriis sanctorum ista fieri voluit ille, qui diuidit propria unicuique prout vult.

Plane eadem ratio est. Deus omnia dat, sed prout vult, si cui dedit, ut mihi opituletur, cur non eum appellem? Calumnia igitur est ideo eos in morbis inuocari, quia eodem ipsi laborarunt, multa sanctorum millia febribus mortua sunt, aut laborarunt, nec tamen ideo inuocamus.

VERSUS 16.

Vespere autem facto, obtulerunt ei multos demonia habentes: & eiciebat spiritus verbo: & omnes male habentes curauit.

QUESTIO I.

Quid vespere fecit?

Vespere accedunt. §. 1. Nonnulli attulisse vespere, quod inter diu non possent praeturbare, aut putarent licitum non esse propter sabbatum. Forte nonnulli pudori consulentes suo, tempus quo minus noscerentur, quaesierunt. Ratio tamen ipsa, & consideratio temporis ostendit hos in vespere reiectos; nam dum multos curat, centurionem accedit, redit, cenat, fama vulgatur, atque ita, ut quisque poterat, suos adducit.

Verbo eicit, ut absoluta potentia significetur. Cicer. 2. Catil. Ego vehemens ille consul, qui verbo ciues in exilium eicio. Quod ego si verbo consequi possem, istos ipsos eicerem, qui hac loquuntur. Hic igitur patiter loquendi modo, & potestatis visu, apparet diuinitas seu increata potentia, qua non orando, sed imperando operatur.

Furiosi non sunt. Beza minime audiendus, qui eos coniungit, qui naturali, & a medicis sanabili furore laborabant. Non enim demoniaci illi vocantur, nec a demone obsidentur, ut suo loco dicam.

§. 2. Inter Iudaeos eo tempore multi demoniaci erant, lapsis moribus, & regnante ubique in cordibus demone. Inter Samaritanos plures, & gentes plurimi; & qui dem multo tempore deinceps vehementer gentium corpora, a demonibus vexata sunt. Tertull. in Apolog. videatur, & Hier. in vita Hilarionis.

§. 3. Bullingerus demoniacos ad diuos, aut exorcistas negat adducendos, sed custodiendos, & orandum, fore ut exerat Dei auxilium in coru sanctorum.

In caetu Caluini nunquam demon pulsus. Desperabat homo non incautus posse aliquando a se, suisque demones expelli: nos a Patribus edocti, & ad sanctos, & ad exorcistas demoniacos deducimus. Fecerant id olim Christiani in fidei primordiis Act. 19. Virtutes non qualibet faciebat Deus per manum Pauli, ita ut etiam super languidos ferrentur a corpore eius sudaria & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.

Et olim coniectum in Helisei sepulchrum cadauer reuixit. 4. Reg. 13. Tu vide Hieronymum Epist. ad Eustochium, Augustinum lib. 22. de ciuit. cap. 8. Basilium in orat. de Hamante, Gregorium Nazianz. & Cyprianum, Amb. de Genuasio & Protasio, Gregor. Nyssenum & Theodorum, Theodoretum de mar yribus ad Graecos. Epiphanius in vita Ezechielis, Isaiae, Ieremiae. Et si vetustiora quaeris Cyprianum Epist. 2. & Epist. 76. ad Magnum; Quod hodie etiam geritur, ut per exorcistas voce humana & potestate diuina flagelletur, & vratur, & torqueatur diabolus: & cum exire se, & homines Dei dimisere saepe dicat, in coramen quod dixe-

rit, fallat, & id quod per Pharaonem prius gestum est, eodem mendacio oblationis & fraudis exerceat.

Fatemur non deducendos ad exorcistas quales sunt in 7. de ver. & extraord. cognit. c. 1. §. medicos. Si incantauit vel imprecatus est, vel (ut vulgari verbo impostorum vrar) exorcizauit; non sunt ista medicina genera. Illos enim impostores iudicauit Vlpianus Alexandri Imp. Consiliarius, ita enim de Christianis iudicabant, Tacitus Suetonius, alii. Lex autem non veros exorcistas, sed impostores constringit.

Quod si etiam antiquiora spectemus, habemus Tertull. Apol. cap. 23. Atquin omnis hac nostra in illis dominatio & potestas de nominatione Christi valet, & de commemoratione eorum qua sibi a Deo per arbitrium Christum imminencia expectant. Christum timentes in Deo, & Deum in Christo, subiunguntur serui Dei, & Christi. Ita de contractu, deque assatu nostro, contemplatione, & representatione ignis illius correpti, etiam de corporibus nostro imperio excidunt inuiti & dolentes, & vobis praesentibus erubescunt. Credite illi cum verum de se loquuntur, qui mentientibus creditis. Nemo ad suum dedecus mentitur, quin potius ad honorem. Hac denique testimonia Deorum vestrorum Christianos facere consueuerunt quia plurimum illis credendo in Christo Domino credimus.

Quod si antiquissima mauis, adeatur Areopagita Eccles. Hierarchia cap. 2. Nam quae Ioseph. lib. 8. de exorcistis Salomonis habet, in dubium vocari possent. Si denique vetera, media, noua & admiranda quispiam desiderat, legat doctissimum & accuratissimum scriptorem Petrum Thyraeum huius Academiæ aliquando Professore de demoniacis pag. 3. c. 43. & consulet quos ipse citat & plurimos & fidelissimos.

VERSUS 17.

Ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam Prophetam, dicentem, ipse infirmitates nostras accepit: & agrotationes nostras portauit.

QUESTIO I.

Quomodo nostras infirmitates portauit?

§. 1. Apud Isaiam ita legitur, vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Euangelista vocat dolores, & vobis, infirmitates & morbos. Tertull. vocat valetudines. Septuaginta verterunt τὰς ἀποκρίσεις in se suscepit, סבל Sabal, quali humeris tulit.

De doloribus Christi Petrus accipit, Ep. 1. c. 2. 24. & quidem crucis. Matthaeus & Petrus facili negotio conciliari possunt. Christus enim nostros morbos portauit, & pertulit, non modo quia eius dolore sanati sumus, hoc est, passione sua peccata iustulit; sed etiam quia idcirco se exinanivit formam serui accipiens, & corpus mortale, ut nostris languoribus mederetur corporis & animae curator. Tulit autem, & a nobis abstulit, non patiendo tartareos damnatorum dolores, sed molestias huius vitae, mortisque ditatam. Hinc apparet quam impia sit argumentatio catechismi Heidelbergiani; probat enim Christum oportuisse nostros dolores ferre, quia nos ab illis liberauit: nam a quo nos liberauit, id ferre debuit. Ea de re agit cap. 27. & locum citabo & verba. Hac sententia Prophetae blasphemam rationem fulminat. Demoniacos, leprosos, febrientes, caecos, maleducos, malis suis Dominus liberauit, nec ferre debuit tamen illa debuit. Cur igitur fuit opus, eum infernos impii, & damnati hominis cruciatus subire, vrab